

Inlägga till Energikommissionen angående ett svenskt mål för energieffektivisering

2016-11-16

Mera verkstad för energieffektivisering

*Är energieffektivisering verkligen lönsamt? Hur mycket energieffektivisering har samhället råd med? Är det samhällsekonomin eller resurstillgångarna som sätter gränsen? Det är några av de frågor som väckts när Sverige nu ska besluta om ett mål för energieffektivisering. De utredningar som presenterats för Energikommissionen har en snäv och statisk bedömning av potentialen för energieffektivisering och tar bland annat inte hänsyn till den teknikutveckling vi alla ser. **Om Sverige vill ta rollen som internationell förespråkare för energieffektivisering och dra nytta av de industriella fördelar det ger, krävs ett ambitiöst mål som är minst i nivå med det som IEA förordar.***

Är energieffektivisering lönsamt?

En av energikommissionens viktigaste frågor är naturligtvis var gränsen går för vad man kan och bör göra. Vad är tekniskt möjligt och vad är ekonomiskt vettigt?

I hearings och i olika utredningar har dessa frågor dryftats med avsikten att finna svaret. Nu senast har man låtit WSP göra en kompletterande studie av ett tidigare arbete från SWECO avseende den samhällsekonomiska potentialen. Syftet är förstås att se till att man får valuta för pengarna och att man inte betalar mer än nödvändigt för att uppnå ett gott resultat i hushållningen med våra resurser.

Vi skulle vilja göra några reflexioner över de beräkningar som presenterats.

För det första är det inte säkert att vad som är samhällsekonomiskt lönsamt är det mest relevanta måttet i sammanhanget. Det finns flera bedömningar som visar att vi även vid ett positivt ekonomiskt resultat tär på jordens resurser. Detta visas bland annat i den nyligen utkomna boken "A Good Disruption" där de skriver att "Vi utarmar naturresurserna för att producera varor som vi sedan underutnyttjar".¹ Redan idag använder vi fler jordklot än vi har tillgång till och i hög grad sker detta med god samhällsekonomi!

Ta hänsyn till teknikutvecklingen och inverkan på hela ekonomin

Men om vi ändå håller oss till att se till relationen mellan vad som är tekniskt möjligt å ena sidan och ekonomiskt försvarbart å andra, vill vi framhålla att de analyser som nu

¹ "We deplete natural capital to produce manufactured capital and then we massively underutilize the same manufactured capital."

presenterats för kommissionen är statiska och utgår från ögonblicksbilder som starkt kan ifrågasättas när man gör bedömningar av vad som kan och måste ske under de närmaste decennierna. Några exempel på förändringar som påverkar bedömningar av potentialer för energieffektivisering beskrivs nedan.

- a) Tekniken utvecklas i mycket stark takt både vad gäller prestanda och kostnader. Detta syns tydligt när det gäller flera tekniker för tillförsel (som solceller och vind) och kan avläsas i de så kallade lärcurvorna med kraftigt sjunkande kostnader i takt med att produkterna vinner nya marknader. Samma sak gäller effektivare energianvändning där styr- och reglerteknik utvecklas med "smartare" lösningar och där man väntar att belysning utvecklas ytterligare och kommande steg kommer från till exempel nanoteknik, graffenuyttjande och additiv tillverkning (3D-printing).
- b) PLUS-faktorer (Multiple benefits) hänger starkt samman med effektivisering men kommer sällan eller aldrig med i de kalkyler som görs. Industrins produktivitet kan ökas mångfalt mer än värdet av den energi som sparas. Byggnadsrenoveringar ger inte sällan hälsoeffekter och komfortökning med motsvarande högre värden. Energisäkerheten och valfriheten ökar med effektivisering. Offentliga sektorns utrymme för alternativ användning av besparingarna ökar. Jobbmöjligheterna blir fler när renovering och underhåll inriktas mera på förbättringar. Alla dessa förhållanden skulle förbättra lönsamheten – om de togs med i bedömningen.
- c) Nya policyåtgärder behövs för att frigöra den potential för energieffektivisering som finns. IEA bedömer att större delen av den lönsamma potential de identifierat fortfarande är orealiserad om två decennier om inga ytterligare ansträngningar görs! Den så kallade beteendekonomin har visat att det finns åtskilligt mer att göra med så kallade "knuffar" (nudges) eller på annat sätt ta hänsyn till hur människor de facto reagerar och tar beslut.
- d) Effektiviseringsåtgärder är sällan isolerade utan måste genomföras i en process under en längre tid där man stegvis förbättrar byggnader, lokaler och industriprocesser. Många av de traditionella bedömningarna utgår från enstaka åtgärder vid enstaka tillfällen

Alla dessa förhållanden borde tas med i en resursmässigt korrekt bedömning av vad gränsen går för hur mycket energieffektivisering som är lönsam. Det förefaller dock inte vara med i det material som hitintills presenterats för kommissionen.

Så var går då gränsen? Måste vi veta det? Kan vi veta det?

- En av de viktigaste lärdomarna från IEAs arbeten är att vi inte är i närheten av att exploatera den potential som finns under de närmaste decennierna om vi inte anstränger oss mer. Vi opererar långt under det "optimala" utrymmet.
- Utrymmet växer hela tiden på grund av teknisk utveckling och på grund av marknadsutveckling. De kommande åren kommer att innebära innovationer både i tekniskt och organisatoriskt kunnande som ger oss nya möjligheter
- Effektiviseringens roll och betydelse för andra viktiga samhällsprioriteringar har sällan eller aldrig tagits in i beräkningarna. Det är en besvärlig uppgift men vetenskapen ger oss större trygghet att vi agerar rätt utan att vi för den skulle veta i detalj vad utfallet är.

- Vi måste säkerställa att resursutnyttjandet förbättras och Sverige kan ha en stor roll i skapandet av en cirkulär ekonomi där världens resurser inte överutnyttjas. Den svenska rollen som innovatör och modellskapare på detta område kan vara mera fruktbar än att söka efter en "sammällsekononisk" fiktiv gräns baserat på en hypotes om att vi redan vet alla konsekvenser baserat på gårdagens kunskap.

Vi ställer oss därför tvivlande till de beräkningar som presenterats för kommissionen av olika utredningar och förordar istället att man siktar på att röja vägen mot en resurseffektiv framtid.

Ett svenskt mål för energieffektivisering

För att kunna göra detta "operativt" behövs ett mål för energieffektivisering som signal till myndigheter och för att skapa en spelplan för effektivisering. Utan ett mål är det stor risk för att styrmedel inte utvecklas. Ett tillvägagångssätt för att hitta en målnivå kan vara att titta på de förutsättningar IEA anger som nödvändiga energieffektiviseringar för att klara klimatmålet (här 2°C). De menar att världen i genomsnitt måste effektivisera minst 2,6% per år. För Sveriges del fram till 2030 skulle det innebära ett mål på över 30% energieffektivisering (här finns flera exempel från genomförda projekt i Sverige att det är en fullt rimligt nivå). Med tanke på Paris-avtalet och att världen nu siktar på en nivå under 2°C, och att Sverige bör ha ett mål som är mer ambitiöst än genomsnittet i världen, anser vi att Sveriges mål bör vara MINST 40%. Om Sverige vill ta rollen som internationell förespråkare för energieffektivisering.

Hans Nilsson

Lotta Bångens

Energieffektiviseringsföretagen